

JAARGANG 13

NUMMER 2 - MAART 1992

EcoGROEN

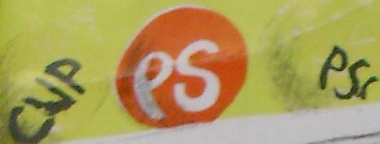
MAANDBLAD VOOR DE ECOLOGISCHE STROMING.
VOORTZETTING VAN DE GROENEN/NIJWE REEKS
BLIKERSDUK 14 - B-9000 GENT AFGIFTEKANTOOR : GENT X
VERSCHIJNT NIET IN JAN. EN AUG. 80 FR

België - Belgique
PB
GENT X
9/909

AMSAB
Bagattenstraat 174
9000 Gent

1632

NOODNUMMER

PERPETUUM MOBILE

ARMZALIGE VERSOBERING

Op 11 en 12 maart (telkens vanaf 14 en 20 u.) richt Elcker-ik Antwerpen vier seminaries in om de stellingen te bespreken over 'armoede of soberheid', verdedigd in een recente Leidse doctoraatsverhandeling door Raf Janssen (1990).

De arme keuken (Bruegel, 1563).

Eigenlijk laten die stellingen zich herleiden tot één: verantwoordelijk voor onze groeiende ecologische problemen is de economische groei (of het streven ernaar) en bijgevolg moeten we, om die problemen in te dijken, met zijn allen 'versoberen'. Daaronder wordt in feite niets anders verstaan dan afstand doen van materiële goederen, zeg maar 'verarmen'. De auteur voegt er wel een uitvoerig betoog aan toe, waarmee hij wil aantonen dat de economische groei op zichzelf al tot verarming leidt. Dit brengt dan wel een logische moeilijkheid met zich mee: als de economische groei eigenlijk geen verrijking voortbrengt, hoe kunnen we dan die groei in toom houden door vrijwillig te verarmen of te 'versoberen'?

RECESSIE

Het is natuurlijk waar dat indien de verantwoordelijkheid voor onze milieupro-

blemen zou moeten gelegd worden bij de economische groei, we die groei zouden moeten herleiden tot een nulgroei of zelfs omkeren tot een 'negatieve groei'. In economische termen zou dat niets anders betekenen dan dat we doelbewust een recessie en zelfs op termijn een depressie moeten organiseren. En dat zou dan zeker niet bepaald tot (nog meer) verrijking leiden. Ongelukkigerwijze moeten we vaststellen dat er tot nog toe geen enkele recessie heeft geleid tot een verzachting van onze milieuproblemen: noch b.v. de grote recessie in de jaren volgend op 1973, noch de reeds bijna wereldwijde recessie die tegenwoordig aan de gang is (in de V.S. sinds 18 maanden). Gelukkig moeten we echter niet blijven staan bij de nog steeds populaire veronderstelling dat de economische groei verantwoordelijk is voor het ecologisch vraagstuk. Het proefschrift van Janssen dat deze populaire veronderstelling nog eens hernoemt, is een

aanleiding om in dit verband één en ander op een rij te zetten.

HET EINDE VAN HET GROEIEN?

Gewoonlijk steunt men bedoelde veronderstelling, ten eerste, op de eigen intuïtie, en ten tweede, op het rapport aan de 'Club van Rome' over 'De grenzen aan de groei' (1972). Wat de intuïtie betreft: intuïtief stelt iedereen vast dat het aantal auto's op onze wegen nog steeds aan het groeien is. Dat soort 'groei' in de populaire betekenis van het woord heeft echter geen uitstaans met het economisch groei-begrip. Daàronder wordt verstaan een jaarlijkse toename van het BNP, d.w.z. de som van alle in één jaar voortgebrachte goederen en diensten (berekend in prijzen). Dat houdt in dat er een aanzienlijke groei kan plaatsvinden, b.v. in de auto-sector, zonder dat er ook maar één auto op straat moet bijkomen. Indien nl. in de tijd van één jaar alle gebruikte auto's door nieuwe zouden vervangen worden. Omgekeerd heb ik er reeds elders op gewezen dat b.v. een bepaalde grondstofreserve binnen de tien jaar opgebraakt indien we er jaar in jaar uit één tiende van opgebruiken, zonder enige groei.

CLUB VAN ROME

Wat betreft de vermeende conclusie uit het eerste rapport aan de 'Club van Rome' heb ik reeds één en ander rechtgezet in mijn bijdrage over 'De groei van de Club van Rome' (EcoGroen, feb.'92) Ik herhaal hier nog eens in het kort, en zo eenvoudig mogelijk, de belangrijkste punten.

1° In bedoeld rapport worden een vijftal groei-trends onderzocht: de groei van de industriële en van de landbouwproductie (per hoofd van de wereldbevolking), de toename van het grondstoffenverbruik, en van de vervuiling, en de groei van de wereldbevolking. Enkel de twee eerste van deze trends ressorteren onder het begrip 'groei' zoals gehanteerd in de economie. En wat betreft de voedselproductie per hoofd van de bevolking is het ten eerste (ook voor de auteurs van het rapport) geenszins zeker dat die blijft groeien. Ten tweede zijn de auteurs van

het rapport er van overtuigd dat de voedselproductie in de toekomst nog aanzienlijk moet groeien. Dat een groeiend grondstoffenverbruik tot toenemend grondstoffenverbruik leidt, en een groeiende vervuiling tot toenemende vervuiling, draagt tot een opheldering van het vraagstuk blijkbaar niet zoveel bij. Eigenlijk stelt het rapport dus enkel de groei van de industriële productie ter discussie, verbonden met de groei van de wereldbevolking (die natuurlijk niet bij de berekening van het BNP wordt meegeld).

2° Het rapport kwam in feite tot de conclusie dat een stopzetting van de groei van de industriële productie plus een stopzetting van de groei van de wereldbevolking noch voldoende noch strikt noodzakelijk waren om een sociaal-ecologische ramp te voorkomen. Meteen is duidelijk dat we niet de economische groei hoeven verantwoordelijk te stellen voor de wereldproblemen, ook niet in verbinding met de groei van de wereldbevolking. Wat dan wel? Dat blijkt bij benadering uit de beleidslijnen die de

het tempo waarmee we onze technologische uitrusting vervangen en vernieuwen.

VOORGOED RIJK

Ik voeg er van mijn kant aan toe: zo'n aanzienlijke vertraging van het tempo waarmee we oudere dingen vervangen zal ook op het vlak van de verbruiksgoederen het enige middel zijn om grondstoffenverbruik (energie-verbruik inclusief) en vervuiling kunnen verminderen. Wat we nodig hebben, is dus geen 'duurzame economische ontwikkeling', zoals de nieuwe slogan van de EG-bureaucratie luidt, maar gewoon: meer duurzame produktiemiddelen en gebruiksgoederen. Dat moet evenwel niet tot verarming of 'versobering' leiden, maar zal in feite een verrijking betekenen: is niet 'rijk' wie voldoende en voor goed van alles voorzien is van wat hij, zelfs voor de rest van zijn leven, nodig heeft? We moeten ons niet inspannen om één of andere doelloze 'ontwikkeling' in gang te houden, maar om de behoeften van de mensen 'voor goed' te bevredi-

De rijke keuken (Bruegel, 1563).

werkelijke conclusie vormen van het rapport. De belangrijkste zijn de volgende: een aanzienlijke vermindering van grondstoffenverbruik en vervuiling per eenheid van de industriële en landbouwproductie én een aanzienlijke vertraging van

gen en om 'voor goed' veilig te stellen dat we het soort behoeften van de mensen die bestendig terugkeren (b.v. voedsel) kunnen blijven bevredigen.

Rudolf Boehm